

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

- แบบสอบถามภาษาไทย
- แบบสอบถามภาษาอังกฤษ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทางมาศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

9. จำนวนครั้งที่ท่านเคยเดินทางมาศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย (นับรวมครั้งนี้ด้วย)

1. ครั้งแรก 2. ครั้งที่สอง 3. มากกว่า 2 ครั้ง

10. การเดินทางมาศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)

1. มีพาหนะเดินทางมาเอง (ขับรถส่วนตัว/เช่ารถขับเอง/เหมารถมาเอง)
 2. นั่งรถประจำทางมา
 3. มากับบริษัทนำเที่ยวจากเชียงใหม่/ลำปาง
 4. มากับบริษัทนำเที่ยวจากจังหวัดอื่น

11. วัตถุประสงค์หลักของท่านในการเดินทางมาศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)

1. เพื่อชมการแสดงของช้างบนลานแสดง
 2. เพื่อนั่งช้างขึ้นชมธรรมชาติ
 3. เพื่อศึกษาและเรียนรู้วิถีชีวิตของช้างและควาญช้าง
 4. เพื่อสัมผัสกับช้างและธรรมชาติอย่างใกล้ชิด
 5. เพื่อหาประสบการณ์แปลกใหม่ในชีวิต
 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

12. ท่านรู้จักศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยได้อย่างไร (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)

1. เพิ่งรู้จักเมื่อเดินทางผ่านมา
 2. จากสื่อประชาสัมพันธ์ (แผ่นพับ/โปสเตอร์/โทรทัศน์/หนังสือพิมพ์)
 3. จากบริษัทนำเที่ยวแนะนำ
 4. จากเพื่อน/คนรู้จักแนะนำ
 5. จากหน่วยงานของรัฐ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย/องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้)
 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจต่อศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยในด้านต่าง ๆ (ความพึงพอใจของท่าน)

ด้านสินค้า	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13. การสาธิตช้างทำงานที่ลานแสดง					
14. การแสดงความสามารถพิเศษของช้าง เช่น วาดรูป เล่นดนตรี					
15. การนั่งช้างชมธรรมชาติ					
16. สินค้าของที่ระลึกที่จำหน่าย					

ด้านราคา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
17.ค่าเข้าชมการแสดงของช้าง					
18.ค่านั่งช้างชมธรรมชาติ					
19.ค่าอาหารช้าง เช่น ถั่ว อ้อย					
20.ค่าอาหารน้ำดื่ม ของขบเคี้ยว					
21.ค่าสินค้าของที่ระลึก					

ด้านการประชาสัมพันธ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
22.ความหลากหลายของสื่อประชาสัมพันธ์					
23.ประสิทธิภาพของการประชาสัมพันธ์					
24.ความถี่ของการประชาสัมพันธ์					

ด้านบุคลากร	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
25.ความพร้อมในการให้บริการ					
26.ความสุภาพเป็นมิตร					
27.ความกระตือรือร้นในการทำงาน					
28.ความรอบรู้ในการให้ข้อมูล					

ด้านขั้นตอนการให้บริการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
29.ความเหมาะสมของช่วงเวลาแสดง (10.00 /11.00/13.30)					
30.ประสิทธิภาพในการป้องกันอุบัติเหตุ					
31.การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การบรรยาย บอร์ดนิทรรศการ					

ด้านกายภาพทั่วไป	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
32.ทิวทัศน์บรรยากาศและความสวยงามตามธรรมชาติ					
33.ความสะดวกสบายของที่นั่งชมการแสดง					
34.การออกแบบตกแต่งสถานที่โดยรอบ					
35.ความสะดวกของบริเวณโดยรอบ					
36.ความเหมาะสมของที่จอดรถ					
37.สิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ห้องน้ำ โทรศัพท์					
38.ความสะดวกของถนนในการเดินทางมา					

ส่วนที่ 4 การให้ความสำคัญต่อศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย (ท่านให้ความสำคัญในสิ่งต่อไปนี้หรือไม่)

ความสำคัญ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
39.การแสดงของช้าง					
40.ราคาค่าเข้าชมการแสดงของช้าง					
41.การประชาสัมพันธ์					
42.บุคลากรผู้ให้บริการ					
43.ขั้นตอนในการให้บริการ					
44.บรรยากาศของสถานที่โดยทั่วไป					

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นอื่น ๆ ที่มีต่อศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

45. กิจกรรมพิเศษของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยต่อไปนี้ กิจกรรมใดที่ท่านสนใจมากที่สุด (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)

1. การเรียนรู้วิถีชีวิตระหว่างช้างกับควาญช้าง
2. โรงเรียนฝึกสอนควาญช้าง
3. การให้บริการด้านที่พักภายในศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย
4. โครงการพ่อแม่อุปถัมภ์ช้าง
5. งานสะโตกช้าง (งานเลี้ยงขันโตกเพื่อขอบคุณช้าง)

46. ท่านคิดว่าจะกลับมาเยี่ยมชมศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยอีกหรือไม่

1. มาแน่นอน
2. มา
3. ยังไม่แน่ใจ
4. ไม่มา
5. ไม่มาแน่นอน

47. ท่านจะแนะนำเพื่อนฝูงญาติมิตร หรือผู้อื่น ให้มาเยี่ยมชมศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยหรือไม่

1. แนะนำแน่นอน 2. แนะนำ 3. ยังไม่แน่ใจ
4. ไม่แนะนำ 5. ไม่แนะนำแน่นอน

48. โดยภาพรวมแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไรต่อการเดินทางเข้าชมศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยในครั้งนี้

1. พอใจมากที่สุด 2. พอใจ 3. เฉย ๆ
4. ไม่พอใจ 5. ไม่พอใจที่สุด

49. กิจกรรมที่ควรเพิ่ม / ข้อเสนอแนะ / ความคิดเห็นอื่น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่สละเวลาในการร่วมมือตอบแบบสอบถามครั้งนี้

Part 2 General information

9. How many times have you ever been to Thai Elephant Conservation Center ? (Including this time)

1. First time 2. Second time 3. More than 2 times

10. How do you come to Thai Elephant Conservation Center ? (Choose only 1 answer)

1. By own transportation (Self drive / car rental)
 2. By public bus
 3. With travel agent from Chiang Mai or Lampang
 4. With travel agent from other provinces

11. What is your main purpose of coming to Thai Elephant Conservation Center ? (Choose only 1 answer)

1. To watch the elephant's performance
 2. To have an elephant ride
 3. To study elephant's and mahout's way of life
 4. To get close to elephant and nature
 5. To gain new experience
 6. Others, please indicate.....

12. How do you know about Thai Elephant Conservation Center ? (Choose only 1 answer)

1. From road signs (En route)
 2. From promotional media (Brochure / News article / TV / Poster)
 3. From travel agent's recommendations
 4. From friends
 5. From Government agencies (Tourism Authority of Thailand, etc)
 6. Others, please indicate.....

Part 3 Your satisfaction towards Thai Elephant Conservation Center

Product	Most	Very much	Fair	Less	Least
13.The elephant's performance					
14.The elephant's special ability (Drawing , etc)					
15.The elephant riding					
16.Souvenir					

Price	Most	Very much	Fair	Less	Least
17.The entrance ticket					
18.The elephant riding ticket					
19.The elephant's food prices					
20.Food and beverages prices					
21.Souvenir prices					

Public relations and advertising media	Most	Very much	Fair	Less	Least
22.The variety of sources public relations and advertising media					
23.The effectiveness of public relations and advertising media					
24.The frequency of public relations and advertising media					

Personnel	Most	Very much	Fair	Less	Least
25.The readiness to serve					
26.The politeness and friendliness					
27.The enthusiasm to serve					
28.The ability of giving information					

Process	Most	Very much	Fair	Less	Least
29.The performance time (10.00 /11.00/13.30)					
30.The safety measures					
31.The information distribution (Narration / exhibition board, etc)					

Physical evidence	Most	Very much	Fair	Less	Least
32.The surrounding scenery					
33.The seating arrangement during the elephant's performance					
34.The designs and decorations of the area					
35.The cleanness of the area					
36.Parking lot					
37.Facilities (Public phone / restroom, etc)					
38.The condition of the road for access					

Part 4 Your opinion towards the operation of Thai Elephant Conservation Center

(How do you weight the significance of the operation of Thai Elephant Conservation center ?)

The operation	Most	Very much	Fair	Less	Least
39.The elephant's performance					
40.The price					
41. The public relations and advertising media					
42.The personnel					
43.The service					
44.The physical evidence of the area					

Part 5 Other information

45. What activities of Thai Elephant Conservation Center you are interested most ? (Choose only 1 answer)

1. The homestay to learn elephant's and mahout's way of life
2. The mahout training school
3. The accommodation
4. The elephant patronage project
5. The elephant thank you party

46. Will you come back to Thai Elephant Conservation Center again ?

1. Definitely yes
2. Yes
3. Not sure
4. No
5. Absolutely no

47. Will you suggest your friends / relatives or others to come to Thai Elephant Conservation Center ?

1. Definitely yes 2. Yes 3. Not sure
4. No 5. Absolutely no

48. In general, how do you feel towards visiting Thai Elephant Conservation Center ?

1. Excellent 2. Good 3. Fair
4. Bad 5. Very bad

49. Other activities / suggestions / recommendations to improve Thai Elephant Conservation Center

.....
.....
.....
.....
.....

Thank you very much for your cooperation.

ภาคผนวก ข

แบบนำสัมภาษณ์

- แบบนำสัมภาษณ์ ชุดที่ 1 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว
- แบบนำสัมภาษณ์ ชุดที่ 2 เจ้าของกิจการปางช้าง
- แบบนำสัมภาษณ์ ชุดที่ 3 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

แบบนำสัมภาษณ์ ชุดที่ 1

ประชากรผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว จำนวน 15 ราย (อย่างละ 5 ราย)

1. ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในลำปาง
 2. ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในเชียงใหม่ที่รับลูกค้าด้วยตนเอง
 3. ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในเชียงใหม่ที่รับลูกค้าจากบริษัทนำเที่ยวอื่น
- วันที่.....
- ผู้ให้สัมภาษณ์.....
- ชื่อบริษัท.....
- ที่อยู่.....
- โทร.

1. บริษัทของท่านมีการจำหน่ายรายการนำเที่ยวไปปางช้างหรือไม่ ถ้ามีเลือกปางช้างใด
2. บริษัทของท่านเลือกปางช้างแห่งนั้นด้วยเหตุผลใด
3. การเลือกจัดรายการนำเที่ยวไปปางช้างแห่งใด ผู้ใดเป็นผู้ตัดสินใจระหว่างบริษัทของท่าน นักท่องเที่ยว และบริษัทนำเที่ยวอื่นที่ส่งลูกค้ามาให้
4. ในการพิจารณาเลือกแหล่งท่องเที่ยวบรรจุในรายการนำเที่ยว บริษัทของท่านพิจารณาจากปัจจัยใดบ้าง อย่างไร
5. บริษัทของท่านคิดราคาในการจำหน่ายอย่างไร
6. ลูกค้าของบริษัทท่านส่วนใหญ่เป็นใคร มีลักษณะอย่างไร
7. ในการขายรายการนำเที่ยว บริษัทของท่านขายตรงไปยังลูกค้า หรือขายผ่านบริษัทอื่น อย่างไร
8. บริษัทของท่านมีวิธีในการสื่อสารไปยังลูกค้าอย่างไร
9. ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อระบบค่าตอบแทนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
10. ท่านเคยไปชมการแสดงของช้างที่ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จังหวัดลำปางหรือไม่ ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

แบบนำสัมภาษณ์ ชุดที่ 2

ประชากรเจ้าของกิจการปางช้าง (2 ราย)

วันที่.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ชื่อปางช้าง.....

ที่อยู่.....

โทร.

- 1.ปางช้างของท่านมีขนาดของพื้นที่ / จำนวนช้าง / จำนวนควาญเท่าใด
- 2.ปางช้างของท่านมีการแสดง วันละกี่รอบ เวลาใด และมีกิจกรรมอย่างอื่นอีกหรือไม่ อย่างไร
- 3.โครงสร้างการบริหารงานของแต่ละปางช้าง การแบ่งแยกแผนกหรือฝ่าย จัดการอย่างไร
- 4.ปางช้างของท่านมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่อวันเท่าใด
- 5.ประเภทและลักษณะของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร
- 6.บริษัทนำเที่ยวใดที่ส่งลูกค้ามาประจำ และส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวสัญชาติใด
- 7.ปางช้างของท่านมีฝ่ายการตลาด และพนักงานตลาดหรือไม่ ไปทำการขายอย่างไร
- 8.ปางช้างของท่าน มีการให้สิ่งจูงใจหรือค่าตอบแทนแก่บริษัทนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ที่นำนักท่องเที่ยวมาหรือไม่ อย่างไร
- 9.ปางช้างของท่านมีการวางแผนดำเนินการด้านการตลาดในอนาคตอย่างไร
- 10.ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อสถานการณ์การแข่งขันดำเนินการธุรกิจปางช้างในปัจจุบัน
- 11.ปางช้างของท่านมีปัญหาอุปสรรคอย่างไรในการดำเนินงานที่ผ่านมา
- 12.ปางช้างของท่านอยากให้ภาครัฐมีส่วนช่วยในการดำเนินกิจการปางช้างอย่างไร

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 3

ประชากรหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง (2 ราย)

วันที่.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ชื่อหน่วยงาน.....

ที่อยู่.....

โทร.

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

- 1.ขอทราบข้อมูลทั่วไป และ โครงสร้างในการทำงานของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย
- 2.ขอทราบนโยบายทั่วไปและนโยบายด้านการท่องเที่ยวขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
- 3.ขอทราบระเบียบกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลและการบริหารงานด้านการตลาด
- 4.ขอทราบแนวทางในการจัดการรายรับและรายจ่าย ของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย
- 5.หากศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยต้องมีการปรับการดำเนินงานด้านการตลาดในอนาคตให้คล่องตัว ระเบียบกฎเกณฑ์ของศูนย์จะเป็นอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร
- 6.ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยมีความต้องการและแนวทางที่จะพัฒนาปรับปรุงนโยบายด้านการตลาด เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
- 7.ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยในปัจจุบัน
- 8.ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย ต้องการการสนับสนุนในการพัฒนาและปรับปรุงอย่างไร

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

- 1.ขอทราบแนวโน้มการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวโลก
- 2.ขอทราบสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยและจังหวัดลำปาง
- 3.ขอทราบนโยบายด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยและจังหวัดลำปาง
- 4.ขอทราบแนวโน้มการเจริญเติบโตด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของลำปาง
- 5.ท่านมีความเห็นว่าศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยควรมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างไร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ค

ข้อมูลทั่วไปของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

ข้อมูลทั่วไปของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จังหวัดลำปาง

1. การจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย เป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ดังนั้น การจะดำเนินกิจการใดใด จึงจำเป็นต้องพิจารณาจากนโยบาย และวัตถุประสงค์ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เป็นหลัก พระราชกฤษฎีกาที่มีสาระเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ อยู่ 3 ฉบับ ดังมีรายละเอียดคือ

1.1. พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ พ.ศ.2499 ณ วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2499 มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้อยู่ 2 ประการคือ

- (1) อำนวยบริการแก่รัฐและประชาชนในการอุตสาหกรรมป่าไม้
- (2) ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการอุตสาหกรรมป่าไม้ เช่น เกี่ยวกับการทำไม้ และเก็บหาของป่า แปรรูปไม้ ทำไม้อัด อบไม้ อัดน้ำยาไม้ กลั่นไม้ และประดิษฐ์หรือผลิตวัตถุหรือสิ่งของจากไม้และของป่า และธุรกิจที่ต่อเนื่องหรือคล้ายคลึงกัน รวมทั้งอุตสาหกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้องด้วยไม้หรือของป่า

1.2. พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2517 ณ วันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2517 ได้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาฉบับ พ.ศ.2499 และให้ใช้วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ต่อไปนี้แทน

- (1) อำนวยบริการแก่รัฐและประชาชนในการอุตสาหกรรมป่าไม้
- (2) ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป่าไม้ เช่น เกี่ยวกับการทำไม้ และเก็บหาของป่า แปรรูปไม้ ทำไม้อัด อบไม้ อัดน้ำยาไม้ กลั่นไม้ และประดิษฐ์หรือผลิตวัตถุหรือสิ่งของจากไม้และของป่าและธุรกิจที่ต่อเนื่องคล้ายคลึงกัน รวมทั้งอุตสาหกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้องด้วยไม้หรือของป่า

(3.) ปลูกสร้างสวนป่า คุ้มครองรักษาป่าไม้ และบูรณะป่าไม้เพื่อประโยชน์แก่การป่าไม้ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการเองหรือเป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือรัฐ

(4.) วิจัย ค้นคว้า และทดลองเกี่ยวกับผลิตผลและผลิตภัณฑ์ในด้านอุตสาหกรรมป่าไม้

1.3. พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2533 ณ วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ.2533 ได้เพิ่มเติมวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้จากพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 2) ดังนี้คือ

(5.) ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ การปลูกฝังทัศนคติและความสำนึก ในการคุ้มครอง ดูแลรักษา บูรณะ และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งการจัดการที่พื้ การอำนวยความสะดวก หรือการให้บริการในกิจการที่เกี่ยวกับการทำนุบำรุง หรือกิจการอื่นใด เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินการดังกล่าวด้วย

2. ความเป็นมาของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย เป็นหน่วยงานในสังกัดองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจประเภทการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติ มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล ขึ้นตรงต่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย เดิมเรียกว่า “ศูนย์ฝึกลูกช้าง” ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2512 บนพื้นที่ 15 ไร่ ของบ้านปางหละ อำเภอกวาง จังหวัดลำปาง โดยความคิดริเริ่มของ ศ.ดร.อำนาจ คอวนิช ผู้อำนวยการอุตสาหกรรมป่าไม้ในสมัยนั้น ทั้งนี้เพราะในช่วงเวลาดังกล่าว องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกแก่รัฐและประชาชนในการอุตสาหกรรมป่าไม้ และประกอบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป่าไม้ จึงมีช้างที่ใช้ในการทำป่าไม้อยู่ในการดูแลเป็นจำนวนมาก วัตถุประสงค์สำคัญในการก่อตั้งศูนย์ฝึกลูกช้าง ในขณะนั้น คือเพื่อช่วยเหลือและฝึกหัดลูกช้างให้มีความเชื่อฟัง อดทน และชำนาญในการทำไม้ทุกประเภท อีกทั้งเพื่อแยกลูกช้างออกจากแม่ช้าง และให้ได้รับการดูแลจากสัตวแพทย์อย่างใกล้ชิด ศูนย์ฝึกลูกช้างดังกล่าว ได้ชื่อว่าเป็นสถานที่แห่งแรกและแห่งเดียวในโลกที่ใช้ฝึกลูกช้างสำหรับการทำไม้โดยตรง

ต่อมาในปี พ.ศ.2532 รัฐบาลไทยได้มีนโยบายยกเลิกสัมปทานไม้ป่าบกทั่วประเทศ ส่งผลให้ช้างที่เคยทำงานในป่าสัมปทานไม่มีงานทำ รวมถึงช้างที่ใช้ในการทำป่าไม้ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้บางส่วน ก็ต้องกลับคืนมาอยู่ในศูนย์ฝึกลูกช้างด้วย องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ซึ่งตระหนักถึงปัญหาการว่างงานของช้าง และความคับแคบของสถานที่ที่ใช้การรองรับช้าง จึงได้พยายามหา สถานที่แห่งใหม่เพื่อใช้ในการรองรับช้าง

จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ.2534 ในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุครบ 3 รอบ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ จึงถือเป็นนิมิตหมายอันดี และร่วมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยการย้าย “ศูนย์ฝึกลูกช้าง” จากบ้านปางหละ อำเภอกวาง จังหวัดลำปาง มาจัดตั้งเป็น “ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย” ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ได้รับการอนุญาตให้ใช้จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 762 ไร่ ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 28-29 ริมถนนสายลำปาง-เชียงใหม่ ตำบลเวียงตาล อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในเดือนกันยายน พ.ศ.2534

3. วัตถุประสงค์ และบทบาทหน้าที่ของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งดังนี้คือ

1. เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุครบ 3 รอบ ในปี พ.ศ.2534
2. เพื่อเป็นการช่วยอนุรักษ์ช้างไทยไว้มิให้สูญพันธุ์ไปจากประเทศไทย
3. เพื่อรักษาศิลปะการทำไม้ด้วยช้างให้คงอยู่สืบไป
4. เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลและศูนย์กลางความรู้เกี่ยวกับช้างไทย
5. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ประเทศไทย ในฐานะที่ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยเป็นสถานที่แห่งเดียวในโลกที่มีการฝึกหัดช้างในการทำไม้
6. เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

นอกจากการดำเนินการตามวัตถุประสงค์หลักแล้ว ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย ยังมีบทบาทหน้าที่ในการพยายามนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นกับช้างไทยต่อสาธารณชน และรวบรวมข้อมูลของช้างเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ช้าง การจัดหาพื้นที่ให้ช้างอยู่และศึกษาสายพันธุ์ของช้าง การเพิ่มจำนวนช้างให้เหมาะสมกับความจำเป็นที่จะต้องมีและไม่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ รวมถึงการให้บริการแก่สังคมในการดูแลรักษาสุขภาพและรักษาพยาบาลช้างในพื้นที่ใกล้เคียงอีกด้วย

อีกทั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ยังได้เริ่มนโยบายพัฒนาศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เผยแพร่ความรู้ ปลูกฝังทัศนคติและความสำนึกในการรักษาป่าไม้และสัตว์ป่าให้กับประชาชน เป็นสถานที่ฝึกงานแก่นักศึกษาสัตวแพทย์จากสถาบันต่าง ๆ รวมถึงร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ช้าง เช่น โครงการคืนช้างสู่ธรรมชาติ ในพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โครงการสร้างโลกใหม่ให้ช้างไทยถวายในหลวง โครงการปลูกพืชสมุนไพร และพืชอาหารช้าง โครงการสัตวแพทย์สัตว์จร ฯลฯ

4. กิจกรรมทางการท่องเที่ยวของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

4.1. การแสดงของช้าง

การแสดงของช้าง เป็นการแสดงศิลปะในการชักลากไม้ด้วยช้าง โดยแสดงขั้นตอนต่าง ๆ ของการฝึกช้างทำไม้ในอดีต ซึ่งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้จะนำลูกช้างอายุประมาณ 3-4 ปี มาฝึก โดยพิจารณาจากขนาดและความสมบูรณ์แข็งแรงของลูกช้าง แล้วแยกจับฝึกในคอกให้ลูกช้างเรียนรู้การใส่โซ่ การยกขาขึ้นเพื่อให้ความคุ้นชิน ลง การอาบน้ำ ฯลฯ จากนั้นจะฝึกชักลากไม้ จน

กระทั่งช่างมีอายุประมาณ 11-12 ปี จึงจะให้ไปช่วยทำงานเบา ๆ กับช่างเชือกอื่นต่อไป ในส่วน การแสดงของช่างนี้ ศูนย์อนุรักษ์ช่างไทยเปิดการแสดงทุกวัน โดยในวันธรรมดา (จันทร์ถึงศุกร์) มีวันละ 2 รอบ เวลา 10.00 น. และ 11.00 น. วันหยุดเสาร์อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ มีวันละ 3 รอบ เวลา 10.00 น. เวลา 11.00 น. และเวลา 13.30 น. ประกอบด้วยการชมช่างอาบน้ำท่ามกลางบรรยากาศและแหล่งน้ำธรรมชาติ ทั้งนี้ นักเรียนช่างจะอาบน้ำ โดยมีความดูแลและทำความสะอาดร่างกายก่อนที่จะไปเข้าร่วมแสดง กิจกรรมช่างอาบน้ำจะสามารถชมได้ในเวลา 09.45 น. ของวันธรรมดา และเพิ่มเวลา 13.15 น. ของวันหยุด จากนั้นจะเป็นการสาธิตการฝึกช่างทำไม้ การส่งควาญขึ้นลง การชักลากไม้ การแหนบไม้ ฯลฯ โดยระหว่างแสดงจะมีพิธีกรบรรยายถึงขั้นตอนต่าง ๆ ที่ช่างกำลังแสดงอยู่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจด้วย นอกจากนี้แล้ว ในช่วงท้ายของการแสดง ยังมีการสาธิตความสามารถพิเศษของช่างบาง เชือก เช่น การวาดภาพด้วยสีน้ำของจิตรกรช่าง และการเล่นดนตรีอังกะลุงของช่างด้วย สำหรับการเข้าชมการแสดงของช่างนี้ สามารถซื้อตั๋วได้ที่ทางเข้าศูนย์อนุรักษ์ช่างไทย ในราคาคนละ 50 บาท ราคาเดียวกันทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ

4.2. การนั่งช่างชมธรรมชาติ

การนั่งช่างชมธรรมชาติภายในศูนย์อนุรักษ์ช่างไทย เปิดให้บริการทุกวันในระหว่างเวลา 08.00-15.30 น. โดยแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือการนั่งชมช่างรอบสันเพียง 10 นาที ใช้เส้นทางชมธรรมชาติรอบ ๆ บริเวณศูนย์อนุรักษ์ช่างไทย ในราคาเชือกละ 100 บาท นั่งได้ 1-2 คนสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และราคาเชือกละ 200 บาท นั่งได้ 1-2 คนสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ การนั่งช่างชมธรรมชาติรอบกลางครึ่งชั่วโมง ใช้เส้นทางผ่านหมู่บ้านควาญช่าง และป่าเขาลำเนาไพรภายในบริเวณศูนย์อนุรักษ์ช่างไทย ในราคาเชือกละ 400 บาท นั่งได้ 1-2 คนสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และการนั่งช่างแบบสุดท้ายคือหนึ่งชั่วโมง ใช้เส้นทางผ่านหมู่บ้านควาญช่าง คชานุสรณ์ (สุสานช่าง) และป่าเขาลำเนาไพรภายในบริเวณศูนย์อนุรักษ์ช่างไทย ในราคาเชือกละ 800 บาท นั่งได้ 1-2 คนสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

4.3. บ้านพักแบบโฮมสเตย์ (Homestay)

ศูนย์อนุรักษ์ช่างไทย ได้จัดให้มีบ้านพักที่ตั้งอยู่ท่ามกลางหมู่บ้านควาญช่างไว้บริการ เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจและตั้งใจที่จะเรียนรู้และสัมผัสกับวิถีชีวิตของควาญช่างและช่าง โดยนักท่องเที่ยวจะถูกจัดให้พักในบ้านที่อยู่ติดกับบ้านของควาญช่าง โดยใช้ครัวร่วมกัน ทุกวันนักท่องเที่ยวจะได้ใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบควาญช่าง ดั้นเข้าไปรับช่างออกมาจากป่า เรียนรู้การอาบน้ำให้ช่าง การฝึกออกคำสั่งช่าง การฝึกช่างแบบพื้นฐาน ตลอดจนการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับควาญช่าง ในช่วงเย็นนักท่องเที่ยวจะได้นำช่างไปผูกไว้ในป่า

และมีโอกาสได้ทำกับข้าวพื้นเมืองและรับประทานอาหารเย็นกับครอบครัวควาญช้างด้วย หลังจากการฝึกเป็นควาญช้างเบื้องต้นแล้ว ในวันสุดท้ายของกิจกรรม นักท่องเที่ยวจะได้รับเชิญให้เป็นผู้ชี้ช้างเข้าลานแสดงให้นักท่องเที่ยวอื่นได้ชม และจะได้รับประกาศนียบัตรผ่านการอบรมเป็นควาญช้างเบื้องต้นด้วย กิจกรรมบ้านพักแบบโฮมสเตย์นี้ กำหนดขึ้นในระยะเวลา 3 วัน 2 คืน คิดค่าใช้จ่ายรวมทั้งที่พัก อาหาร ท่านละ 3,300 บาท

อย่างไรก็ตาม ผู้ประสงค์จะพักค้างคืนในหมู่บ้านควาญช้าง แต่ไม่ประสงค์เข้าร่วมโครงการ Homestay นี้ ก็สามารถสำรองที่พักได้ในราคาประมาณหลังละ 1,000 บาท (2 ห้องนอน)

4.4. ศูนย์ข้อมูลความรู้ และนิทรรศการ

ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย ได้จัดให้มีอาคารแสดงนิทรรศการและให้ความรู้เกี่ยวกับช้างไว้ที่ส่วนอาคารนิทรรศการหลังลานแสดง โดยจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถและพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวกับช้าง ข้อมูลช้างในประวัติศาสตร์ ช้างสำคัญในรัชกาลปัจจุบัน ชีวิตวิทยาของช้างเอเชีย ช้างป่าและช้างเลี้ยงในประเทศไทย และปัญหาพร้อมทั้งแนวทางแก้ไขที่เกี่ยวกับช้างป่าและช้างเลี้ยง ข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำเสนอในรูปแบบของวีดิทัศน์ หนังสือรูปถ่าย ฯลฯ นอกจากนั้นแล้ว ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย ยังเป็นศูนย์การค้นคว้าวิจัยอีกด้วย

4.5. สวนป่าทุ่งเกวียน

สวนป่าทุ่งเกวียน ตั้งอยู่กับศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย มีพื้นที่ประมาณ 16,000 ไร่ สวนป่าแห่งนี้มีความร่มรื่น เต็มไปด้วยไม้สักหลากหลายอายุ ตั้งแต่ 16-30 ปีขึ้นไป มีบริเวณแปลงดอกไม้ ทั้งไม้วรรณคดี ไม้หอม ไม้ดอก และไม้ใบ ที่มีสีสันงดงาม อีกทั้งไม้จำพวก ไม้ตะบองเพชรและปาล์ม ตลอดจนพืชสมุนไพรที่มีคุณค่าต่าง ๆ นอกจากนั้นแล้ว ในบริเวณสวนป่าทุ่งเกวียน ยังมีสวนสัตว์เปิดที่มีนกนานาชนิด เก่งและกว้างให้ได้ชมและศึกษาอีกด้วย สวนป่าทุ่งเกวียนจึงเหมาะอย่างยิ่งที่จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ และสามารถพักแรมแบบกางเต็นท์เป็นหมู่คณะได้ด้วย

4.6. งานสะโตกช้าง

งานสะโตกช้าง เป็นกิจกรรมประเพณีที่จัดติดต่อกันมาเป็นประจำทุกปีในช่วงวันศุกร์เสาร์ อาทิตย์แรกของเดือนกุมภาพันธ์ จัดขึ้นโดยความร่วมมือขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ จังหวัดลำปาง มูลนิธิสะโตกช้าง และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แต่เดิมรูปแบบของงานเป็นการเลี้ยงสะโตก หรือขันโตกบรรจุกาอาหารช้าง ประเภทกล้วย อ้อย และสับปะรดให้แก่ช้าง เพื่อเป็นการแสดงความขอบคุณช้างหลังจากที่ได้ชมการแสดงแล้ว จากนั้นก็จะเป็นการรับประทานอาหารแบบสะโตกหรือขันโตกของคน ที่บริเวณลานกว้างข้างโรงพยาบาลช้าง ต่อมาได้มีการปรับรูปแบบเป็นการแสดงที่มีบท และบทนั้นก็ปรับเปลี่ยนไปทุกปี โดยสะท้อนถึงวิถีชีวิตของช้างและคนเลี้ยง

ช้าง การเลี้ยงสะตอกคนก็ยกเลิกไป แต่เป็นการจัดทำอาหารบรรจุในกระติบข้าวหมอบให้กับนักท่องเที่ยวไปพักผ่อนแบ่งกลุ่มรับประทานเองภายในบริเวณศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย โดยคิดค่าเข้าชมรวมค่าอาหารกล่อง คนละ 150 บาท

4.7. งานดอกไม้บานวันพบช้าง

ในช่วงต้นเดือนธันวาคมของทุกปี สวนป่าทุ่งเกวียนร่วมกับศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จัดงานดอกไม้บานวันพบช้าง โดยเป็นงานแสดงดอกไม้ และผลิตภัณฑ์จากไม้ดอกนานาพันธุ์ รวมถึงการจำหน่ายสินค้าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ในงานดังกล่าว จัดให้มีขบวนแห่ช้าง และการแสดงของช้างด้วย

5. กิจกรรมอื่น ๆ ของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

5.1. โรงเรียนควาญช้าง

โรงเรียนควาญช้างเป็นโครงการร่วมระหว่างองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และองค์การนานาชาติ ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อเผยแพร่ความรู้ และฝึกวิชาชีพควาญช้างที่มีมาตรฐานให้แก่ผู้ที่มีความสนใจประกอบอาชีพควาญช้าง รวมถึงเพื่ออบรมควาญช้างให้มีทักษะในการฝึกช้าง อันจะสามารถนำไปถ่ายทอดได้ต่อไป ปัจจุบันนี้ นักเรียนของโรงเรียนควาญช้างจะเป็นนักเรียนต่างชาติ ที่ได้รับทุนจากองค์การนานาชาติให้มาฝึกฝนเพื่อนำวิชาชีพไปถ่ายทอดในประเทศของตน การเรียนการสอนในโรงเรียนแห่งนี้ ใช้ครูหรือควาญช้างอาวุโสเป็นผู้ถ่ายทอดวิชา และเน้นการฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริงด้วย

5.2. โรงพยาบาลช้าง

เนื่องจากสถานพยาบาลช้างของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยมีสภาพคับแคบ และไม่สามารถรองรับช้างที่ป่วยเข้ามาขอรับการรักษาได้ จึงได้มีผู้ใจบุญบริจาคเงินสร้างโรงพยาบาลช้างให้กับศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย วัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถานที่ทำการรักษาช้างทั้งของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยเองและของเอกชนรายอื่นที่เจ็บป่วย โดยจะมีสัตวแพทย์ของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยคอยดูแลอย่างใกล้ชิดและไม่คิดค่ารักษาพยาบาล อย่างไรก็ตาม โรงพยาบาลของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยยังขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ ระบบบำบัดน้ำเสีย และรถเข็นสำหรับยกช้าง และยังรอรับการบริจาคจากผู้ใจบุญอยู่

5.3. โครงการพ่อแม่บุญธรรมช้าง

ปัจจุบันนี้ นอกจากศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จะมีหน้าที่ในการดูแลและรักษาช้างที่อยู่ภายในศูนย์แล้ว ยังมีหน้าที่บริการสังคมโดยการให้การรักษาและดูแลช้างเจ็บป่วย ช้างตกมันของเอกชนรายอื่นที่มาขอความช่วยเหลือด้วย อย่างไรก็ตาม ได้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

ผู้ใจบุญทั่วไป ให้การสนับสนุนช่วยเหลือศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด มีทั้งบริจาคเงินเป็นค่ารักษาช้าง ค่าอาหารช้าง และสนับสนุนกิจกรรม หรือโครงการอื่น ๆ ของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย นอกจากนี้มีผู้สนับสนุนบางท่าน ได้แสดงเจตจำนงในการขอเป็นผู้อุปถัมภ์ช้างบางเชือก ทางศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยจึงได้จัดตั้ง โครงการพ่อแม่อุปถัมภ์ช้างขึ้น พ่อแม่อุปถัมภ์หมายถึงผู้ที่ให้ความช่วยเหลือช้างสนับสนุนให้ช้างสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามความเหมาะสม ขณะนี้มีช้างเข้าร่วมโครงการจำนวน 15 เชือก แต่ละเชือกจะมีความช้ำประจำดูแลอย่างใกล้ชิด และจะมีการรายงานผลสุขภาพและการเจริญเติบโตทุกปีให้พ่อแม่อุปถัมภ์ได้ทราบความเคลื่อนไหวด้วย แต่ละปีพ่อแม่อุปถัมภ์จะบริจาคเงินช่วยเหลือค่าดูแลและสามารถอุปถัมภ์ได้เป็น 2 ระยะ คือตั้งแต่ลูกช้างเกิดจนถึงอายุ 4 ปี บริจาคเงินช่วยเหลือดูแลช้างปีละ 30,000 บาท ช้างอายุเกิน 4 ปี ช้างป่วย และช้างพิการ บริจาคเงินช่วยเหลือดูแลช้างปีละ 60,000 บาท

5.4. ศูนย์บริหารช้างบ้านปางหละ

ศูนย์บริหารช้างบ้านปางหละ ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านปางหละ อำเภอจาง จังหวัดลำปาง แต่เดิมที่แห่งนี้เป็นศูนย์ฝึกลูกช้างขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้มาก่อน ปัจจุบันกลายเป็นสถานที่บริหารช้าง โดยมีช้างอยู่ในความดูแลจำนวน 35 เชือก ทั้งช้างขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เอง และช้างที่ได้รับการบริจาค ช้างเหล่านี้ล้วนเป็นช้างพิการ ช้างป่วย และชรา ซึ่งไม่สามารถทำงานได้ ช้างบางเชือกมีนิสัยดุร้าย เจ้าของไม่สามารถดูแลได้ จึงจำเป็นต้องนำมาบริจาคที่ศูนย์แห่งนี้ บางเชือกเป็นช้างของกลางที่เจ้าหน้าที่ตรวจจับและยึดเป็นของกลางมาได้ ช้างทั้งหมดนี้ ได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากควาญผู้ดูแลช้าง และนายสัตวแพทย์จากศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาช้างเหล่านี้ ส่วนหนึ่งได้มาจากการสนับสนุนจากภาครัฐและการบริจาคจากภาคเอกชนต่าง ๆ และเมื่อปี พ.ศ.2542 ที่ผ่านมามี ศูนย์บริหารช้างบ้านปางหละ ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นศูนย์บริหารช้างเฉลิมพระเกียรติ เพื่อเป็นการร่วมเทิดพระเกียรติฯ เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ

5.5. ศูนย์การศึกษาสำหรับนักศึกษาสัตวแพทย์

เนื่องจากศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยเป็นศูนย์เผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับช้าง ในแต่ละปีจึงมีนักศึกษาสัตวแพทย์จากทุกสถาบัน มาฝึกงานและศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องช้างเป็นจำนวนมาก และศูนย์แห่งนี้ก็มีนายสัตวแพทย์และควาญช้างที่มีความรู้ ความชำนาญและมีประสบการณ์ในเรื่องช้าง เป็นผู้ทำการฝึกสอนและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักศึกษาสัตวแพทย์เหล่านั้น

5.6. โครงการสัตวแพทย์สัญจร

ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย มีโครงการสัตวแพทย์สัญจร ที่ออกไปทำการรักษาและรับปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับช้างป่วยในทุกจังหวัดของภาคเหนือ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายในการรักษา

รวมถึงการควบคุมช้างตกมันที่ออกอาละวาด โดยศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยมักได้รับการประสานงานให้เป็นผู้ดำเนินการออกไปควบคุมอยู่เสมอ ทั้งนี้ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยยังขาดแคลนอุปกรณ์จำพวกยานพาหนะ ปืนยิงยาสลบ และยาสลบที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้มีความจำเป็นต่อการหยุดช้างที่กำลังตกมัน และไม่ทำร้ายช้างให้เสียชีวิต

5.7. โครงการคืนช้างสู่ธรรมชาติในพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

โครงการคืนช้างสู่ธรรมชาติฯ เป็นโครงการร่วมระหว่างสำนักพระราชวัง กองทัพอากาศที่ 3 จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน กรมป่าไม้ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย กองทุนสัตว์ป่าโลกสำนักงานประเทศไทย และสถาบันสมิทโซเนียน โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาช้างเลี้ยงที่ตกงานในประเทศไทย และช่วยเพิ่มประชากรช้างเอเชียโดยวิธีผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ การดำเนินการตามโครงการเริ่มด้วยการเตรียมช้าง การจัดทำประวัติสุขภาพช้าง การตรวจสุขภาพช้าง การติดตามพฤติกรรมตามตัวที่คอช้าง จากนั้นนำช้างไปเลี้ยงไว้ในพื้นที่ เพื่อให้ช้างได้เรียนรู้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จากนั้นก็ปล่อยช้างเข้าสู่ป่าให้หากินอย่างอิสระ โดยติดตามศึกษาพฤติกรรม การปรับตัวและการดำรงชีวิตของช้างจากสัญญาณที่ส่งมาจากเครื่องส่งสัญญาณที่ปลอกคอ และสรุปผลทุกเดือน ข้อมูลที่ได้จะถูกนำไปขยายผลเพื่อเป็นแนวทางในการรองรับปัญหาของช้างเลี้ยง และเพื่อศึกษาสำหรับการจัดทำเป็นโครงการนำร่องในการแก้ไขปัญหาช้างเลี้ยงต่อไป

จากการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ปล่อยช้างเข้าสู่โครงการนี้ไปแล้ว 7 เชือก ผลปรากฏว่าทั้ง 7 เชือก แข็งแรง สมบูรณ์และปรับตัวเข้ากับป่าได้เป็นอย่างดี

5.8. ศูนย์ปรับปรุงและขยายพันธุ์ช้าง

ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย ได้มีโครงการที่จะปรับปรุงและขยายพันธุ์ช้าง โดยใช้วิธีผสมพันธุ์เองตามธรรมชาติ เพื่อปรับปรุงสายพันธุ์ช้างให้ดีขึ้น

5.9. โครงการปลูกพืชสมุนไพรและอาหารช้าง

ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย และกองทุนรักษ์ช้างภาคเหนือ ได้จัดหาพื้นที่จำนวน 400 ไร่ ในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ายาว ซึ่งอยู่ใกล้กับศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย และจัดพื้นที่ดังกล่าวปลูกพืชสมุนไพรและอาหารช้าง เพื่อเป็นการช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารช้างได้ในระดับหนึ่ง ตลอดจนเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมพืชสมุนไพรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของช้าง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – สกุล	นางสาวภัทรอนงค์ ณ เชียงใหม่
วันเดือนปีเกิด	20 มีนาคม พ.ศ.2510
ประวัติการศึกษา	
2524	สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย เชียงใหม่
2527	สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย เชียงใหม่
2531	สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต (วรรณคดีอังกฤษ) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	
2532	Teacher at Consortium, Phanat Nikhom Refugee Camp จังหวัดชลบุรี
2534	Executive Secretary at Thai Doll and Kiln Co.,Ltd. จังหวัดลำพูน
2535	พนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ระดับ 3 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือเขต 1 จังหวัดเชียงใหม่
2539 - ปัจจุบัน	พนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ระดับ 5 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือเขต 1 จังหวัดเชียงใหม่